

Sygn. akt VIII *Pa 25/15*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2015 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie:

Przewodniczący:	SSO Patrycja Bogacińska-Piątek (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Łanowy SSO Grażyna Łazowska
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 6 sierpnia 2015r. w Gliwicach

sprawy z powództwa W. M. (M.)

przeciwko 1) (...) Spółce Akcyjnej w K.,

2) (...) Spółce Akcyjnej w J.

o przywrócenie do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy

na skutek apelacji pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w J.

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 18 listopada 2014 r. **sygn. akt** VI P 134/14

uchyla zaskarżony wyrok w punkcie 1,3 i 4 znosząc postępowanie w zakresie rozprawy z 5 listopada 2014r. i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w G., pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

(-) SSO Jolanta Łanowy (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek (spr.) (-) SSO Grażyna Łazowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Pa 25/15

UZASADNIENIE

Powód W. M. domagał się od (...) Spółki Akcyjnej w K. przywrócenia do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy. Ponadto powód domagał się ustalenia, że od dnia 1 lutego 2014 roku spełnia wymagania do otrzymywania posiłku profilaktycznego w wysokości 14,90 zł za każdy przepracowany dzień, zgodnie z § 1 ust. 3 pkt 3 i 4 załącznika nr 13 Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku.

Powód podał wartość przedmiotu sporu na kwotę 3.293 zł.

W uzasadnieniu złożonego pozwu powód podał, że (...) Spółka Akcyjna w K. wypowiedziała mu warunki pracy i płacy w części dotyczącej prawa do posiłku profilaktycznego powołując się na trudną sytuację ekonomiczno-finansową wynikającą z uchwały nr 26/2014 z dnia 17 stycznia 2014 roku Zarządu Spółki. Powód podkreślił, iż prawo do posiłków profilaktycznych wynika z autonomicznego źródła prawa pracy, jakim niewątpliwie jest porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku. Oznacza to, że pozwana w sposób nieprawidłowy dokonała wypowiedzenia tego porozumienia stosując normy kodeksu cywilnego, który – w ocenie powoda – nie ma zastosowania przy wypowiedzaniu układów zbiorowych pracy czy porozumień zbiorowych. Natomiast interesu prawnego w ustaleniu prawa do posiłków profilaktycznych w wysokości 14,90 zł powód upatrywał w tym, że pozwana w okresie od lutego musiałby mu przyznać posiłki profilaktyczne w wysokości stanowiącej różnicę pomiędzy kwotą 14,90 zł a 8,10 zł. Powód podniósł, że pomimo zajmowanego stanowiska głównego specjalisty robót inwestycyjnych wykonuje te same obowiązki co nadsztygarzy, którym przysługuje prawo do posiłków profilaktycznych w wyższej stawce.

(...) Spółka Akcyjna w K. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew (...) Spółka Akcyjna w K. podała, że w dniu 17 stycznia 2014 roku wypowiedziała – w trybie art. 365 (1) k.c. przy zastosowaniu art. 300 k.p. – załącznik nr 13 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku w zakresie § 1 ust. 3 pkt 3 i 4. (...) Spółka Akcyjna w K. wskazała, że jej sytuacja ekonomiczno-finansowa jest bardzo trudna i uzasadnia wypowiedzenie powyższego porozumienia w oznaczonej części. Na rozprawie w dniu 12 czerwca 2014 roku podano, że wbrew twierdzeniom powoda załącznik nr 13 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku nie jest źródłem prawa pracy a jedynie umową cywilnoprawną i dlatego załącznik ten został wypowiedziany w trybie przepisów kodeksu cywilnego.

W toku postępowania ustalono, że (...) Spółka Akcyjna w K. zbyła na rzecz (...) Spółki (...) zakład (...), która na mocy art. 23¹ k.p. stała się aktualnym pracodawcą powoda.

Pismem z dnia 23 października 2014 roku pozwana (...) Spółka Akcyjna w J. wniosła o wezwanie do wzięcia udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w K., bowiem jej zdaniem zbycie zakładu nie spowodowało uchylecia odpowiedzialności dotychczasowego właściciela – na podstawie art. 55⁴ k.c. i art. 23¹ k.p. Odnosząc się natomiast do przedmiotu sporu pozwana podtrzymała dotychczasowe stanowisko (...) Spółki Akcyjnej w K..

Postanowieniem z dnia 5 listopada 2014 roku Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku pozwanej o wezwanie do udziału w sprawie (...) Spółki Akcyjnej w K..

Sąd Rejonowy w Gliwicach wyrokiem z 18 listopada 2014 roku przywrócił powoda do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy, oddalił powództwo o ustalenie i orzekł o kosztach procesu.

Sąd I instancji ustalił, że: powód w okresie od dnia 16 listopada 1993 roku do dnia 31 stycznia 2003 roku był pracownikiem (...) Spółki Akcyjnej w G.. Następnie w trybie art. 23¹ k.p. stał się pracownikiem (...) Spółki Akcyjnej w K., w której był zatrudniony w okresie od dnia 1 lutego 2003 roku do dnia 31 lipca 2014 roku na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, ostatnio na stanowisku głównego specjalisty w D. Inwestycji na powierzchni. Powód był zatrudniony w Oddziale KWK (...) w K..

W dniu 20 grudnia 2004 roku zarząd (...) Spółki Akcyjnej w K. zawarł z organizacjami związkowymi porozumienie określające niektóre uprawnienia pracowników (byłych pracowników), między innymi dotyczące deputatów węglowych czy posiłków profilaktycznych. Zgodnie z § 8 (16) Porozumienia pracodawca zapewnia posiłki profilaktyczne według zasad określonych w załączniku nr 13 Porozumienia. Powód, co wynika z jego akt osobowych w zakresie warunków pracy i płacy był objęty zapisami tego porozumienia.

W oparciu o § 1 ust. 3 załącznika nr 13 do ww. porozumienia wartość jednostkowa posiłku wynosiła:

- dla pracowników, którzy zawarli umowę o pracę pod ziemią oraz dla stanowisk określonych w załączniku nr 1 – 14,50 zł,
- dla stanowisk określonych w załączniku nr 2 – 12,40 zł,
- dla pozostałych pracowników kopalń i zakładów (...) S.A. – 7,90 zł,
- pozostali pracownicy mogli otrzymywać posiłek na indywidualny wniosek zatwierdzany przez prezesa zarządu (...) S.A. – 7,90 zł.

Posiłki przysługiwały za każdy przepracowany dzień i przekazywane były w formie bonów żywnościowych.

Powód był uprawniony do pobierania posiłku profilaktycznego o wartości 7,90 zł., bowiem jego stanowisko pracy nie zostało wyszczególnione w załącznikach nr 1 i 2 do załącznika nr 13 Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku.

Z dniem 1 marca 2013 roku nastąpiło podwyższenie wartości jednostkowej posiłków profilaktycznych z 14,50 zł do 14,90 zł, z 12,40 zł do 12,70 zł oraz z 7,90 zł do 8,10 zł.

Uchwałą z dnia 17 stycznia 2014 roku nr (...) zarząd (...) Spółki Akcyjnej w K. – w związku z trudną sytuacją ekonomiczno-finansową – postanowił, iż „pozostali pracownicy” o których mowa w § 1 ust. 3 pkt 3 i 4 załącznika nr 13 do Porozumienia z dnia 20 grudnia 2014 roku nie będą otrzymywać świadczenia w postaci prawa do posiłku profilaktycznego. Jednocześnie zdecydowano, w trybie art. 365¹ k.c. przy zastosowaniu art. 300 k.p., wypowiedzieć porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku w zakresie § 1 ust. 3 pkt 3 i 4 załącznika nr 13.

Oświadczeniem woli z dnia 24 lutego 2014 roku (...) Spółka Akcyjna w K. wypowiedziała powodowi dotychczasowe warunki umowy o pracę w zakresie posiłków profilaktycznych ze skutkiem na dzień 31 maja 2014 roku. Zgodnie z nowymi warunkami umowy o pracę powód miał, począwszy od dnia 1 czerwca 2014 roku zostać pozbawiony prawa do posiłku profilaktycznego. Przyczyną wypowiedzenia dotychczasowych warunków umowy o pracę była trudna sytuacja ekonomiczno-finansowa wynikająca z uchwały nr (...) z dnia 17 stycznia 2014 roku.

W związku z niezłożeniem oświadczenia o odmowie przyjęcia nowych warunków umowy o pracę powód z dniem 1 czerwca 2014 roku został pozbawiony prawa do posiłku profilaktycznego.

W dniu 1 sierpnia 2014 pozwana (...) Spółka Akcyjna w J. nabyła KWK (...) w K. i na podstawie art. 23¹ k.p. stała się nowym pracodawcą dla zatrudnionych tam pracowników. Pozwana zobowiązała się przejąć wszelkie zobowiązania (...) Spółki Akcyjnej w K. względem pracowników oraz utrzymać dotychczasowe warunki zatrudnienia.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że roszczenie powoda o przywrócenie do pracy na dotychczasowych warunkach pracy zasługuje na uwzględnienie; roszczenie o ustalenie podlega natomiast oddaleniu jako nieuzasadnione. Ustawodawca w art. 42 k.p. przewiduje możliwość zmiany przez pracodawcę warunków pracy i płacy określonych umową o pracę w drodze tzw. wypowiedzenia zmieniającego. Do wypowiedzenia warunków pracy lub płacy stosuje się odpowiednio przepisy o wypowiedzeniu umowy o pracę, czyli m.in. art. 30 i 38 k.p. zgodnie z którymi wypowiedzenie zmieniające musi być dokonane na piśmie, ze wskazaniem przyczyny uzasadniającej wypowiedzenie warunków pracy lub płacy, oraz poprzedzone trybem konsultacji z organizacją związkową jeżeli pracownik jest jej członkiem lub korzysta z jej ochrony. Jeżeli oświadczenie pracodawcy nie spełnia tych wymagań formalnych jest niezgodne z prawem. Wypowiedzenie zmieniające musi być nadto uzasadnione, a wskazana w nim przyczyna prawdziwa, obiektywna i konkretna. W sytuacji gdy wypowiedzenie zmieniające dokonane zostało z naruszeniem przepisów lub jest nieuzasadnione pracownikowi przysługują roszczenia wymienione w art. 45 § 1 k.p., a zatem roszczenie o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach albo o odszkodowanie.

Pozwana dokonując powodowi wypowiedzenia zmieniającego warunki umowy o pracę spełniła formalne przesłanki określone przepisami kodeksu pracy, a powód w terminie wniósł odwołanie od dokonanego wypowiedzenia zmieniającego warunki umowy o pracę. Zastosowany jednak przez (...) Spółkę Akcyjną w K. tryb wypowiedzenia § 1 ust. 3 pkt 3 i 4 załącznika nr 13 do cytowanego w części ustalającej stan faktyczny porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku został dokonany sprzecznie z przepisami kodeksu pracy. W ocenie Sądu porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku jest źródłem prawa pracy, a nie umową cywilno-prawną, do której mają zastosowanie przepisy kodeksu pracy.

Z dniem 1 lutego 2003 roku (...) Spółka Akcyjna w K. na podstawie art. 23¹ k.p. przejęła pracowników (...) Spółki Akcyjnej w G. ((...) S.A.), w skład której wchodziły Kopalnie (...) i (...). (...) Spółka Akcyjna w K. wprowadziła w życie porozumienie zawarte w dniu 20 grudnia 2004 roku pomiędzy zarządem (...) Spółki Akcyjnej a organizacjami związków zawodowych (porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku). Porozumienie to weszło w życie z dniem 1 stycznia 2005 roku.

W niniejszej sprawie rolę Sądu Orzekającego było ustalenie, na co wskazywał zresztą powód w toku procesu, czy porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku jest źródłem prawa pracy. Charakter prawny takich porozumień był przedmiotem licznych wypowiedzi w literaturze, jak i w judykaturze. Rozróżniano dwa przeciwstawne stanowiska. Według pierwszego z nich przepis art. 241¹³ § 2 k.p. nie ma zastosowania do postanowień porozumienia zbiorowego niebędącego układem zbiorowym pracy (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2004 roku, w sprawie III PK 57/04, opublikowany w OSNP z 2005 roku, Nr 13, poz. 188), a zawarte porozumienie nie jest źródłem prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2001 roku, w sprawie I PKN 435/00, opublikowany w OSNP z 2003 roku, Nr 7, poz. 175). Natomiast według odmiennego poglądu, porozumienia takie mogą być uznane za przepisy prawa pracy. Należy w tym miejscu przytoczyć pogląd wyrażony przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 lutego 2006 roku, w sprawie III PK 114/05, opublikowany w OSNP z 2007 roku, Nr 1-2, poz. 2, zgodnie z którym porozumienia zbiorowe partnerów społecznych określające prawa i obowiązki stron stosunku pracy, także zawarte bez „oparcia w ustawie”, są źródłem prawa pracy (art. 59 ust. 2 i 4 Konstytucji w związku z art. 9 § 1 k.p.), czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2003 roku, w sprawie I PK 270/02, opublikowany w OSNP z 2004 roku, Nr 16, poz. 281, zgodnie z którym przy ocenie zasadności roszczeń pracowniczych opartych na postanowieniach porozumienia zawartego przez związki zawodowe z przyszłym nabywcą przedsiębiorstwa kierować należy się zasadą, że taka umowa ma moc wiążącą nie tylko w sferze zbiorowego prawa pracy, lecz także w zakresie indywidualnych roszczeń pracowniczych.

Obecnie, drugi z przedstawionych poglądów zyskał jednoznaczną akceptację. Sąd Rejonowy podzielił taką argumentację, jako aktualną i przekonującą. Orzeczeniem, które rozwiało wszelkie wątpliwości w tej kwestii było orzeczenie Sądu Najwyższego przedstawione w uchwale siedmiu sędziów z dnia 23 maja 2006 roku, sygnatura akt III PZP 2/06, opublikowana w OSNP z 2007 roku, Nr 3-4, poz. 38, zgodnie z którym postanowienia porozumienia zbiorowego w sprawie gwarancji socjalnych, pracowniczych i związkowych, zawartego w procesie prywatyzacji pośredniej (...) pomiędzy związkami zawodowymi działającymi u pracodawcy, a spółką handlową, która po nabyciu akcji stała się spółką dominującą nad spółką zależną będącą pracodawcą, są przepisami prawa pracy w rozumieniu art. 9 § 1 k.p.

Uchwała ta wprawdzie dotyczy porozumienia zawartego pomiędzy związkami zawodowymi, a dominującą spółką handlową, która jest pracodawcą, to jednak rozważania zawarte w uzasadnieniu można odnieść do stanu faktycznego niniejszej sprawy. Skoro zatem przepisami prawa pracy są postanowienia zawarte z jednej strony przez dominującą spółkę handlową, to tym bardziej przepisami prawa pracy jest porozumienie zawarte pomiędzy organizacjami związków zawodowych, a Zarządem (...) Spółki Akcyjnej w K.. Zgodzić należy się z poglądem Sądu Najwyższego, że zawierane porozumienia z reguły stanowią dla pracowników gwarancję zatrudnienia i gwarancję otrzymania wynagrodzenia i innych świadczeń ze stosunku pracy w wysokości określonej w zawieranej umowie. Pełnią w związku z tym ogromną społeczną rolę. Nieuzasadnionym pozostałby więc pogląd, który pakietom socjalnym przypisuje wyłącznie charakter gentlemen's agreement, albowiem na podstawie takich pakietów pracownikom przysługują

indywidualne roszczenia. Jedynym warunkiem skuteczności takiego porozumienia jest zawarcie go z podmiotem będącym pracodawcą.

W tym miejscu należy również wskazać, iż w myśl art. 59 ust. 2 Konstytucji RP związki zawodowe oraz pracodawcy i ich organizacje mają prawo do rokowań, w szczególności w celu rozwiązania sporów zbiorowych, oraz do zawierania układów zbiorowych pracy i innych porozumień.

Cytowany przepis dopuszcza zatem zawieranie przez związki zawodowe i pracodawców i ich organizacje nie tylko układów zbiorowych pracy, ale również innych porozumień. Wskazany przepis na równi z układami zbiorowymi traktuje wszelkie poza-układowe porozumienia. Nie wprowadza przy tym żadnych ograniczeń, ani w sferze podmiotowej, ani przedmiotowej. Oznacza to, że dotyczy on także pakietów socjalnych czy porozumień zbiorowych. Fakt, że ustawowe oparcie wymagane przez art. 9 § 1 k.p. znajduje w normach rangi konstytucyjnej, nie odbiera zawartemu Porozumieniu z dnia 20 grudnia 2004 roku przymiotu prawa. Co więcej, skoro ustawa kodeks pracy dopuszcza we wskazanym przepisie jedynie regulację ustawową, to tym bardziej zasadne jest oparcie w Konstytucji, która stanowi ustawę zasadniczą. Pojęcie „oparcie w ustawie” ma tylko to znaczenie, że nie jest możliwe oparcie takich porozumień w przepisach mających niższą rangę niż ustawa. Ustawodawca określa więc minimalną rangę, która może stanowić oparcie dla przedmiotowych pakietów. Dodatkowym argumentem przemawiającym za prezentowanym poglądem jest fakt, że przepis art. 59 ust. 2 Konstytucji stosuje się bezpośrednio, zgodnie z art. 8 ust. 2 Konstytucji – uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2001 roku, w sprawie III ZP 25/00, opublikowanej w OSNP z 2002 roku, Nr 6, poz. 134.

Reasumując Sąd Rejonowy wskazał, że porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku jest źródłem prawa pracy, na podstawie którego (...) Spółka Akcyjna w K. realizowała świadczenia wobec swoich pracowników w postaci między innymi posiłków profilaktycznych.

Zgodnie z § 8 (16) porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku pracodawca zapewnia posiłki profilaktyczne według zasad określonych w załączniku nr 13 porozumienia.

Zgodnie z postanowieniami załącznika Nr 13 do wartość jednostkowa posiłku wynosiła:

dla pracowników, którzy zawarli umowę o pracę pod ziemią oraz dla stanowisk określonych w załączniku nr 1 – 14,50 zł,

dla stanowisk określonych w załączniku nr 2 – 12,40 zł,

dla pozostałych pracowników kopalń i zakładów (...) S.A. – 7,90 zł,

pozostali pracownicy mogli otrzymywać posiłek na indywidualny wniosek zatwierdzany przez prezesa zarządu (...) S.A. – 7,90 zł.

Dnia 17 stycznia 2014 roku zarząd (...) Spółki Akcyjnej w K. w związku z trudną sytuacją ekonomiczną zakładu pracy postanowił, iż „pozostali pracownicy” o których mowa w § 1 ust. 3 pkt 3 i 4 załącznika nr 13 do porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku, a zatem również powód, nie będą otrzymywać świadczenia w postaci prawa do posiłku profilaktycznego. Jednocześnie zdecydowano, w trybie art. 365¹ k.c. przy zastosowaniu art. 300 k.p., wypowiedzieć porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku w zakresie § 1 ust. 3 pkt 3 i 4 załącznika nr 13.

Zgodnie z art. 9¹ § 1 k.p. jeżeli jest to uzasadnione sytuacją finansową pracodawcy, może być zawarte porozumienie o zawieszeniu stosowania w całości lub w części przepisów prawa pracy, określających prawa i obowiązki stron stosunku pracy; nie dotyczy to przepisów Kodeksu pracy oraz przepisów innych ustaw i aktów wykonawczych. Norma prawna zawarta w art. 9¹ § 2 k.p. stanowi, że porozumienie, o którym mowa w § 1, zawiera pracodawca i reprezentująca pracowników organizacja związkowa, a jeżeli pracodawca nie jest objęty działaniem takiej organizacji, porozumienie zawiera pracodawca i przedstawicielstwo pracowników wyłonione w trybie przyjętym u tego pracodawcy. Natomiast

art. 9¹ § 3 k.p. stanowi, że zawieszenie stosowania przepisów prawa pracy nie może trwać dłużej niż przez okres 3 lat. Przepis art. 241²⁷ § 3 stosuje się odpowiednio; zaś art. 9¹ § 4 k.p. stanowi, że pracodawca przekazuje porozumienie właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy; a art. 9¹ § 5 k.p. stanowi, że przepisy § 1-4 nie naruszają przepisów art. 241²⁷.

Przepis art. 9¹ k.p. został dodany przez art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 26 lipca 2002 roku o zmianie ustawy – kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2002 roku, Nr 135, poz. 1146) i jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 241²⁷ k.p. Cytowana wyżej norma prawna reguluje możliwość zawieszenia w drodze porozumienia stron autonomicznych źródeł prawa pracy. Porozumienia zawieszające mają charakter czasowy, gdyż są zawierane na okres pogorszenia się sytuacji finansowej pracodawcy; jednakże nie dłużej niż na trzy lata. Celem porozumień zawieszających jest dostosowanie warunków pracy i płacy do aktualnych możliwości pracodawcy. Istotną przesłanką zawarcia porozumienia zawieszającego jest sytuacja finansowa pracodawcy. Należy stwierdzić, iż ocena, czy i na ile uległa pogorszeniu sytuacja finansowa pracodawcy, należy do stron porozumienia, czyli do podmiotów, które zawarły porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 grudnia 2005 roku w sprawie III PK 91/05, opublikowanym w OSNP z 2006 roku, Nr 21-22, poz. 316, wskazał, że „sytuacja finansowa pracodawcy” stanowiąca podstawę zawieszenia stosowania przepisów prawa pracy (art. 9¹ k.p. i art. 241²⁷ k.p.) lub postanowień umów o pracę (art. 23^{1a} k.p.) nie podlega kontroli sądu.

W niniejszej sprawie (...) Spółka Akcyjna w K., w ocenie Sądu Rejonowego błędnie przyjęła, że podstawą prawną jej działania, którego efektem było wypowiedzenie powodowi dotychczasowych warunków pracy i płacy mogą być normy art. 365¹ k.c. Porozumienia z dnia 20 grudnia 2004 roku jako autonomicznego źródła prawa pracy nie można skutecznie wypowiedzieć w trybie przepisów kodeksu cywilnego, gdyż nie jest to umowa cywilno – prawna. Zatem uchwała nr 26/2014 nie może działać ze skutkiem prawnym, w tym znaczeniu, iż nie może ona pozbawiać pracowników prawa do świadczenia, które wynika wprost ze źródła prawa pracy, jakim jest porozumienie z dnia 20 grudnia 2004 roku. Tym samym Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że przyczyna wskazana powodowi w wypowiedzeniu zmieniającym warunki pracy i płacy była nieuzasadniona i w świetle norm art. 45 § k.p. należało powoda przywrócić do pracy na dotychczasowych warunkach pracy i płacy, z tym, że już w (...) Spółce Akcyjnej jako następcy prawnego (...) Spółki Akcyjnej.

Podstawą roszczenia powoda o ustalenie był art. 189 k.p.c., zgodnie z którym można żądać ustalenia przez sąd istnienia stosunku prawnego lub prawa gdy ma się w tym interes prawny. W orzecznictwie sądowym utrwalony jest pogląd, że jeżeli okoliczności danej sprawy i rzeczywisty interes prawny powoda uzasadniają posłużenie się dalej idącym środkiem ochrony prawnej, to ochrona taka nie może być skutecznie poszukiwana jedynie w oparciu o art. 189 k.p.c. (tak Sąd Najwyższy między innymi w wyroku z dnia 7 marca 2013 roku w sprawie IV CSK 469/12, opublikowanym w LEX nr 1318446). O interesie prawnym w rozumieniu art. 189 k.p.c. można mówić wówczas, gdy występuje stan niepewności co do istnienia prawa lub stosunku prawnego, a wynik postępowania doprowadzi do usunięcia tej niejasności i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, definitywnie kończąc trwający spór albo prewencyjnie zapobiegając powstaniu takiego sporu w przyszłości. W grę wchodzi przy tym sytuacja, gdy podwód może uczynić zadość potrzebie ochrony swej sfery prawnej jedynie przez ustalenie istnienia bądź nieistnienia prawa lub stosunku prawnego, a nie w drodze innego powództwa lub wyroku (tak Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 18 grudnia 2013 roku, I ACa 1021/13, LEX nr 1409238).

W ocenie Sądu Rejonowego powód nie miał zatem obiektywnego, rzeczywistego interesu prawnego w dochodzeniu roszczenia o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. bowiem jak sam przyznał przesłuchiwany przed Sądem interesu prawnego w roszczeniu o ustalenie upatrywał w tym, że po ustaleniu prawa miałby roszczenie dalej idące, a mianowicie roszczenie o wydanie.

Na podstawie art. 102 k.p.c. Sąd odstąpił od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego strony pozwanej. O kosztach sądowych orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. oraz art. 13 (i a contrario art. 96 ust.1 pkt 4) ustawy z

dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.). Sąd w orzeczeniu kończącym w instancji sprawę z zakresu prawa pracy, w której wartość przedmiotu sporu nie przewyższa 50.000 zł obciąży pozwanego pracodawcę na zasadach określonych w art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 z późn. zm.) kosztami sądowymi, których nie miał obowiązku uiścić pracownik wnoszący powództwo lub odwołanie do sądu (art. 96 ust. 1 pkt 4 tej ustawy) z wyłączeniem opłat od pism wymienionych w art. 35 ust. 1 zd. pierwsze tej ustawy – uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2007 roku, w sprawie I PZP 1/07. Tym samym Sąd nakazał pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa (Kasa Sądu Rejonowego w Gliwicach) kwotę 165 zł tytułem opłaty stosunkowej od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony.

Apelację od wyroku złożyła (...) S.A. zaskarżając wyrok w części, a to w pkt 1, 3,4. Wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego:

- art. 9 k.p. przez uznanie porozumienia z 20 grudnia 2004 roku za źródło prawa pracy,

- art. 9¹ k.p. poprzez przyjęcie że, zawarte porozumienie z 20 grudnia 2004 roku może być jedynie zmienione w drodze porozumienia stron przy braku możliwości wypowiedzenia jego niektórych postanowień,

- art. 365¹ k.c. w zw. z art. 300 k.p. - poprzez przyjęcie, że (...) S.A. w K. nie mogła skutecznie wypowiedzieć niektórych postanowień porozumienia z 20 grudnia 2004 roku dotyczących posiłków profilaktycznych w trybie przepisów k.c. w związku z art. 300 k.p.,

- art. 45 § 1 k.p. poprzez przyjęcie, że wypowiedzenie powodowi warunków pracy i płacy było nieuzasadnione

oraz naruszenie prawa procesowego, a to art. 194 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia odmawiającego wezwania do udziału w sprawie (...) S.A. w K. - pozwana złożyła wniosek o rozpoznanie tego postanowienia, które wywarło wpływ na skarżony wyrok zgodnie z art. 380 k.p.c..

Wskazując na powyższe wniosła o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w części i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania - przy uwzględnieniu kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie apelacji jako bezzasadnej i obciążenie pozwanej kosztami postępowania.

Sąd Okręgowy w Gliwicach zważył, co następuje: wyrok podlegał uchyleniu w zaskarżonej części z powodu nieważności postępowania.

Zgodnie z przepisem art. 378 § 1 k.p.c. Sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Zgodnie z przepisem art. 379 pkt 5 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi jeżeli strona została pozbawiona możliwości obrony swych praw. W postępowaniu przed Sądem I instancji doszło do pozbawienia możliwości obrony pozwanej (...) S.A. w K..

Pozew został wniesiony przeciwko podmiotowi oznaczonemu jako (...) S.A. Oddział KWK (...). Odpowiedź na pozew złożyła (...) S.A. w K., Oddział KWK (...) w K.. Pełnomocnictwo procesowe dla radcy prawnego E. C. zostało udzielone do reprezentowania (...) S.A. w K., w zakresie spraw dotyczących działalności Oddziału (...) S.A. występującego pod nazwą (...) S.A. Oddział KWK (...) w K.. Pełnomocnictwo to zostało udzielone przez A. W. i R. N. posiadających z kolei pełnomocnictwa do reprezentowania (...) Spółki Akcyjnej w K. w zakresie spraw dotyczących działalności Oddziału Kopalnia (...), a udzielone przez członków Zarządu (...) Spółki Akcyjnej w K..

Postępowanie w sprawie toczyło się przeciwko podmiotowi mającemu zdolność sądową w rozumieniu art. 64 § 1 k.p.c. Tym podmiotem była posiadająca przymiot pracodawcy, zgodnie z art. 3 k.p., (...) Spółka Akcyjna w K..

Strona pozwana nie był sam Oddział Kopalnia (...) w K., a więc tylko jednostka organizacyjna (...) Spółki Akcyjnej w K..

Istotnie w pozwie, w protokole rozprawy z dnia 12 czerwca 2014r. strona pozwana została określona szerzej jako (...) Spółka Akcyjna w K. Oddział Kopalnia (...) w K.. Takie oznaczenie strony pozwanej nie świadczy jednak, że stroną postępowania był wyłącznie Oddział Kopalnia (...) w K., a nie Spółka Akcyjna jaką jest (...) Spółka Akcyjna w K.. Oznaczenie strony pozwanej jako (...) Spółka Akcyjna w K. Oddział Kopalnia (...) w K. jest zgodne z oznaczeniem pracodawcy, czyli podmiotu z art. 3 k.p., który stosował sam pracodawca np. w pismach znajdujących się w aktach osobowych powoda / karta 42, 40, 37, 36 – pismach do związków zawodowych, wypowiedzeniu zmieniającym, zakresie obowiązków, skierowaniach na badania profilaktyczne/. Zwrócić też należy uwagę, że w setkach innych postępowań, które toczyły się przed tutejszym Sądem jak i Sądem Rejonowym w Gliwicach w sprawach z zakresu prawa pracy, a związanych z działalnością Kopalni (...) czy (...), a następnie (...) oznaczenie strony pozwanej było właśnie takie: (...) Spółka Akcyjna w K. Oddział Kopalnia (...) lub (...), a następnie (...) w K..

O uznaniu, że stroną postępowania jest tylko sama jednostka organizacyjna (...) Spółki Akcyjnej w K. można byłoby mówić wówczas, gdyby pozew został skierowany wyłącznie przeciwko Oddziałowi Kopalnia (...) w K. bez oznaczenia, że jest to (...) Spółka Akcyjna w K..

Obecnie tj. od dnia 1 sierpnia 2014r. Oddział Kopalnia (...) w K. nie należy już do (...) Spółki Akcyjnej w K.. Zmiana nastąpiła zatem w toku postępowania przed Sądem Rejonowy. Zatem obecne oznaczenie strony pozwanej to (...) Spółka Akcyjna w K.. Tak też została oznaczona strona pozwana w protokole rozprawy z dnia 21 sierpnia 2014 roku. W protokole tym znajduje się zapis, że przewodnicząca z urzędu stwierdza, iż (...) Spółka (...) jest następcą prawnym (...) S.A. Oddział KWK (...). Rozprawa ta została odroczonej celem zawiadomienia o terminie rozprawy (...) S.A. jako następcy prawnego (...) S.A. Oddział KWK (...). Sąd także zobowiązał (...) S.A. do poddania czy jest następcą prawnym (...) S.A. w K. Oddziału KWK (...), a tym samym czy podtrzymuje stanowisko (...) S.A. Oddział KWK (...). O kolejnym terminie rozprawy została zawiadomiona (...) S.A.. W odpowiedzi na zobowiązanie Sądu podmiot ten złożył pismo, w którym potwierdził nabycie od (...) S.A. zorganizowanej części przedsiębiorstwa w postaci Kopalni (...) i poinformował, że wobec powyższego w stosunku do pracowników tej kopalni (...) S.A. jest następcą prawnym w rozumieniu przepisów prawa pracy oraz, że podtrzymuje dotychczasowe stanowisko strony pozwanej. Załączono nadto pełnomocnictwo udzielone radcy prawnemu K. S.. W kolejnym piśmie procesowym z 23 października 2014 roku (...) S.A. wniosła o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanej (...) S.A. na podstawie art. 194 k.p.c. w związku z art. 55⁴ k.c., art. 23¹ § 2 k.p. i art. 300 k.p.. Załączono także pełnomocnictwo udzielone radcy prawnemu E. C. do reprezentowania (...) SA. Kolejna rozprawa w dniu 5 listopada 2014 roku odbyła się już w udziale wyłącznie (...) S.A. jako strony pozwanej. Na rozprawie tej Sąd wydał postanowienie o nie uwzględnieniu wniosku (...) Spółki (...) o wezwania do udziału w sprawie (...) SA w K.. W piśmie z 3 listopada 2014 roku (...) SA określiła się jako strona pozwana. W wyroku jako stronę pozwaną wskazano (...) Spółkę Akcyjną w J. - następcę prawną (...) Spółki Akcyjnej w K..

W ocenie Sądu Okręgowego Sąd Rejonowy wydając wyrok przeciwko (...) S.A. w J. i pomijając (...) S.A. w K. naruszył prawo (...) S.A. w K. do obrony. Jak już wyżej wskazano stroną pozwaną była właśnie (...) SA w K.. Wymienienie w nazwie Oddziału Kopalni (...) w K. było jedynie doprecyzowaniem nazwy jednostki organizacyjnej, z której działalnością łączyło się powództwo. Nie budzi wątpliwości, że w toku postępowania przed Sądem I instancji doszło do zbycia części zakładu pracy w postaci Kopalni (...). Zaznaczyć jednak należy, że nie doprowadziło to automatycznie do zmiany strony pozwanej - jak to przyjął Sąd Rejonowy i w konsekwencji wydał wyrok przeciwko (...) S.A. w J.. Zgodnie z art. 192 pkt 3 k.p.c. zbycie w toku sprawy rzeczy lub prawa objętych sporem, nie ma wpływu na dalszy bieg sprawy; nabywca może wejść na miejsce zbywcy, za zezwoleniem strony przeciwnej. Wszelkie przekształcenia w zakresie podmiotowym w toku postępowania dopuszczalne są jedynie w ramach zakreślonych przez przepisy procedury cywilnej, t.j. art. 194 - 196 k.p.c. Nie budzi wątpliwości w niniejszej sprawie, że (...) S.A. przejęła

powoda jako pracownika zgodnie z art. 23¹ § 1 k.p.. Nie oznacza to jednak, że zbycie zakładu pracy w toku procesu pozbawiło (...) S.A. w K. biernej legitymacji procesowej. W tym duchu wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 10 stycznia 2003 roku, I PK 87/02 (OSNP 2004/13/223). Nie można przyjąć aby w niniejszej sprawie nabywca czyli (...) S.A. w J. weszła w miejsce zbywcy czyli (...) SA w K. w trybie art. 192 pkt 3 k.p.c.. Mogłoby to mieć miejsce tylko w razie wyrażenia zgody przez stronę przeciwną. Sąd Najwyższy w wyroku z 19 października 2005 roku, VCK 708/04, rozpoznając sprawę, w której stanie faktycznym w toku (...) S.A. zbyła na rzecz (...) S.A. w K. jedną z kopalń – stwierdził, że nie dochodzi do automatycznej zmiany po stronie pozwanej. Zaznaczył także, że zgoda, o której mowa w art. 192 pkt 3 k.p.c. musi być wyrażona zarówno przez stronę pozwaną jak i stronę powodową bo w przepisie tym mowa o „stronie przeciwnej nabywcy” zatem nie chodzi tylko o powoda, ale też o zbywcę, który występuje po stronie pozwanej. Z kolei w uchwale z 7 października 2004 roku, II PZP 9/04 Sąd Najwyższy stwierdził, że zgoda taka ma być wyraźna i nie można jej wywodzić z zachowania strony postępowania. W niniejszej sprawie zgoda taka nie została wyraźnie udzielona przez (...) S.A. w K., ani przez powoda. Co więcej, (...) S.A. w K., kiedy Sąd zaniechał już zawiadamiania jej o kolejnej rozprawie, złożyła pismo procesowe z 3 listopada 2014 roku, w którym określiła się jako strona pozwana i złożyła pełnomocnictwo dla kolejnego radcy prawnego. Zatem nawet nie można uznać dorozumianej jej zgody na zwolnienie z udziału w postępowaniu.

Sąd Rejonowy, jak wynika z akt sprawy uznał, iż sprawa powinna się toczyć z udziałem (...) S.A. w J. - co w okolicznościach sprawy jest prawidłowe. Jednakże wprowadzenie do procesu w charakterze strony pozwanej kolejnego podmiotu wymaga wydania postanowienia w trybie art. 194 § 3 k.p.c. Postanowienie takie może być wydane na wniosek powoda lub z urzędu na podstawie art. 477 k.p.c.. Powyżej opisane postanowienie jednak nie zostało wydane - co jest naruszeniem procedury cywilnej. W apelacji (...) S.A. w J. wskazywała, że Sąd błędnie oddalił jej wniosek o wezwanie do udziału w sprawie w charakterze pozwanej (...) SA w K.. Wydawanie takiego postanowienia nie było konieczne albowiem (...) SA w K. była stroną pozwaną, nie została w żaden sposób zwolniona od udziału w sprawie i w dalszym ciągu występuje w sprawie w charakterze strony pozwanej. Sąd Rejonowy pomijając ją w dalszym postępowaniu począwszy od 5 listopada 2014 roku doprowadził do nieważności tej części postępowania - w zakresie rozprawy z 5 listopada 2014 roku oraz wydania wyroku.

Zważywszy na powyższe niecelowe jest odnoszenie się do kolejnych zarzutów apelacji dotyczących naruszenia prawa materialnego skoro skutkiem nieważności postępowania jest uchylenie wyroku w zaskarżonej części zgodnie z artykułem 386 § 2 k.p.c.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd wyda postanowienie o wezwaniu do udziału w sprawie w charakterze pozwanej (...) S.A. w J. na podstawie art. 194 § 3 k.p.c. w zw. z art. 477 k.p.c. Wydanie takiego postanowienia w postępowaniu apelacyjnym nie jest możliwe w uwagi na treść art. 391 § 1 k.p.c. Następnie Sąd Rejonowy rozpozna sprawę w udziałem (...) S.A. w (...) S.A. w J..

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania przed Sądem II instancji pozostawiono do rozpoznania Sądowi Rejonowemu w na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.

(-) SSO Jolanta Łanowy (-) SSO Patrycja Bogacińska-Piątek (spr.) (-) SSO Grażyna Łazowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia